

Civilsamfundet – en medspiller og samarbejdspartner

Knud Aarup, debattør, tidligere formand for Socialpolitisk Forening, fhv., direktør i Socialstyrelsen

Knud Aarup er en garvet debattør og har tillige haft jobs både i den kommunale verden, været direktør i Socialstyrelsen og formand for Socialpolitisk Forening. Knud Aarup kender ikke demensområdet, men han kender civilsamfundet og den offentlige sektor godt.

Knud Aarup konstaterer til en start, at han nok ville fornærme nogle af deltagerne, men at han provokere for at ruske op i os. Knud Aarup er nemlig bange for, at nogle af de grundlæggende værdier i velfærds-Danmark er sat under pres. En af de grundlæggende værdier bag velfærds-Danmark er civilsamfundet. Velfærdssamfundets institutioner og sociale indsatser f.eks. børnehaver, sundhedspleje, forsorgsarbejde, hjemløsearbejde m.m. har alle rod i frivillige organisationer drevet af kirken eller enkelte mennesker. Ideerne til velfærdssamfundets omsorgsarbejde er ikke rundet af staten, men af frivillige organisationer. De har ofte været – og er i dag – den kritiske røst og kilden til innovation. Dette var den første provokerende udmelding: staten ikke har opfundet noget.

Hvis samfundet skal være i balance skal både staten (det offentlige), civilsamfundet (det fælles), markedet (det private) være i balance og ingen må dominere.

Den nordiske model, som vi er en del af, bygger på tre centrale værdier: Fællesskab, Lighed og Tillid. Her adskiller vi os både historisk og i dag fra andre lande i Europa.

Knud Aarup mener, at vi har en velfærdsillusion, altså en illusion om, at velfærdssamfundet er for alle til alle tider. Men i virkeligheden er Danmark et velfærdssamfund for de 80 pct., og vi er ved at miste troen på, at samfundet holder hånden under den enkelte.

Vi er bange for ikke at have penge nok, ikke at få behandling når vi er syge og ikke at have penge til uventede udgifter. Vi er også bange for ikke at få hjælp, når vi bliver gamle. Det er velfærdssamfundets historiske kerneopgave.

Temaet for oplægget er civilsamfundet – en medspiller og samarbejdspartner, hvorfor Knud Aarup viser tal om, hvordan det i Danmark ser ud med frivilligheden og også viser, at der er brug for de frivillige i dagens Danmark. Et nyere begreb er "frivillige som en kommunal ressource" og tallene viste klart, at der er sket en stigning i hvor mange kommuner, der inddrager frivillige. I 2010 inddrog 41 pct. af kommunerne selv frivillige, mens det i 2017 gjaldt 70 pct. af kommunerne.

Det danske samfund er kendetegnet ved, at borgerne har tillid, og tillid er grundlag for frivillighed. Knud Aarups pointe er, at tillid hænger sammen med lighed, og at uligheden er stigende i det danske samfund.

Den stigende ulighed udfordrer samfundet, er med til at skabe fremtidens sociale problemer. Knud Aarup introducerer begrebet 'udenforskab' – en tilstand som 3.000 – 3.500 af hver børneårgang sendes i og hvilket kan føre til social uro. Undersøgelser viser, at andelen af voksne, der er utrygge vokser og er bange for, at de kerneopgaver som vi er vænnet til at velfærdssamfundet løfter ikke længere vil blive løftet.

Hvordan kan der ændres på dette forhold?

En måde er at ny-udvikle relationen mellem samfundssektorerne, og at der sker et holdningsskifte i den offentlige sektor. Og det er jo her demenskoordinatorerne har deres arbejde. Det er nødvendigt med en ny politisk forståelse af samspillet mellem de tre sektorer: Det offentlige, civilsamfundet og den private sektor.

Det er nødvendigt med en ansvarliggørelse af civilsamfundet og en mere rummelig privat sektor.

Der skal etableres en balance mellem samfundets sektorer: Det offentlige, private, civilsamfundet og en sådan balance forudsætter uafhængighed.

Knud Aarup har et bud på, hvad ovennævnte forandring skal bestå i:

- Vi skal genopdage civilsamfundets betydning og rolle
- Vi skal gøre kommunerne til velfærdssamfundets kerne
- Vi skal genfinde socialpolitikken den "store" socialpolitik
- Genplacere "det sociale" i alle menneske-til-menneskeindsatser

Frivillige skal inddrages i partnerskab med civilsamfundet, borgeren skal ses som partner og som ansvarlig, der skal udvikles nye samarbejdsformer mellem fagprofessionelle og frivillige. Frivillige skal ikke ses som flødeskum. Pas på med retorikken, og at frivillige er flødeskum – kagebundende er efterhånden blevet meget tynde, siger Knud Aarup.

Men civilsamfundet er svækket og lever primært af offentlige kroner og til dels mistillid fra professionsfagligheden. Det nødvendige nye blik på civilsamfundet er f.eks.: at alle har noget at bidrage med, at det personlige ansvar skal tages tilbage – de der kan selv skal selv, bæredygtige lokalsamfund og boligområder, fra ældrebyrde til ældrestyrke, de unge ar-

bejder med at udvikle nye fællesskaber.

Dette er ikke let, men kræver blandt andet, at vi fastholder det vi lærte af af-institutionaliseringen, og at vi giver støtte til at kunne tage det personlige ansvar.

Knud Aarup opfordrer således til, at vi demenskoordinatorer igen er med til at gøre Danmark til et socialt foregangsland og håber at have vist, at vi skal ændre vores tænkning for at blive det.

Find slides fra Knud Aarups oplæg [her](#)

